

LIVET EFTER SKOLAN

Då inte allting går som på räls

Nadina Vihinen och Sissel Korpisola
2018

TE-tjänsterna

Arbets- och näringsbyrån

- Om du blir arbetslös ska du så snabbt som möjligt anmäla dig som arbetssökande
- Det gör du på TE-tjänsternas webbsida
 - www.te-tjanster.fi/te/sv
 - Mina e-tjänster
- När du är arbetslös ska du aktivt söka arbete. Du måste även ta emot arbete eller studier som du blir erbjuden.
- Du får arbetslöshetsunderstöd endast för den tid du är anmäld som arbetssökande hos TE-tjänsterna
- Om du vägrar ta emot arbete eller studier som du blir erbjuden, utan bra orsak, kan du bli av med dina stöd.

FPA - Folkpensionsanstalten

- Som arbetslös har du rätt till dagpenning eller arbetsmarknadsstöd
- För att få arbetslöshetsunderstöd bör du först vara anmäld som arbetssökande hos TE-tjänsterna
- Lämna in din ansökan för arbetslöshetsunderstöd hos FPA när du har varit arbetslös 7 dagar (=din självrisktid)
- Du kan söka understöd högst 3 månader i efterskott
- Ansökan kan göras på nätet www.fpa.fi/etjanst
- Obs! Du betalar skatt på arbetslöshetsdagpenningen

Arbetslöshetsdagpenning

- Inkomstrelaterad dagpenning = Då du är medlem i en a-kassa.
 - Du bör ha varit medlem tillräckligt länge för att få inkomstrelaterad dagpenning.
 - Hur stor dagpenning du får beror på hurdan lön du haft
 - Du kan få inkomstrelaterad dagpenning i 400 dagar, om du har jobbat under 3 år max 300 dagar
 - Du ansöker om inkomstrelaterad dagpenning hos din egen a-kassa
- Grunddagpenning = Då du inte är berättigad till inkomstrelaterad dagpenning
 - Grunddagpenningen beviljas av FPA för maximalt 400 dagar
 - Grunddagpenningen är 32,40€ / dag och utbetalas för 5 dagar / vecka
 - Om du har barn kan du få förhöjd grunddagpenning, beroende på antal barn
 - Om du deltar i verksamhet som du kommit överens om med TE-byrån kan du få förhöjd grunddagpenning i max 200 dagar

Arbetsmarknadsstöd

- Är till för dem som inte kan beviljas inkomstrelaterad dagpenning eller grunddagpenning
- Det finns ingen gräns för hur länge man kan få arbetsmarknadsstöd
- Vanligtvis får man arbetsmarknadsstöd ifall man inte uppfyller arbetsvillkoren för grunddagpenning (=för lite arbetslivserfarenhet)
- Då man fått 400 dagar arbetslöshetsdagpenning kan man börja få arbetsmarknadsstöd istället
- Arbetsmarknadsstödet är vanligtvis samma som grunddagpenningen, dvs. 32,40€ / dag, 5 dagar i veckan. Totalt 700-910€ / månad beroende på förhöjning.
- Dina föräldrars inkomster kan påverka ditt arbetsmarknadsstöd om du bor hemma hos dem. Du är dock berättigad till minst hälften av stödet.
- Om du är under 25 år och saknar yrkesutbildning kan det påverka din rätt till arbetsmarknadsstöd.

Stöd för utbildning

- Då du är arbetslös har du rätt att delta i sysselsättningsfrämjande utbildning, utan att det påverkar ditt arbetsmarknadsstöd
- Sysselsättningsfrämjande verksamhet som du kan delta i
 - Frivilliga studier
 - Arbetskraftsutbildning
 - Jobsökarträning
 - Karriärträning
 - Arbetsprövning
 - Utbildningsprövning
 - Arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte
- Vissa av dessa berättigar till förhöjt arbetsmarknadsstöd
- Du har rätt till resekostnader och andra kostnader i samband med deltagande i utbildning

Stöd under armétiden

- FPA beviljar militärunderstöd till värnpliktiga som fullgör sin värnplikt
- Till Militärunderstödet hör:
 - Grundunderstöd
 - Betalas till den värnpliktiges anhöriga, inte till den värnpliktige själv
 - Betalas för att täcka grundläggande utgifter så som: livsmedel, hygienartiklar, kläder, mindre utgifter för hälsovård, telefon-, internet- och tidningsavgifter, försäkringar, hobbyutgifter för barn
 - Bostadsunderstöd
 - Om den värnpliktige bor stadigvarande i bostaden, dvs. bott där minst 3 månader innan militärtjänsten inleds
 - Bostadsutgifter som ersätts är: hyra, bolagsvederlag, uppvärmningskostnader och vattenavgifter som tillkommer separat, räntor på bostadslån, el- och gasavgifter, underhållsutgifter för egnahemshus.
 - Underhållsbidrag i fall den värnpliktige har barn att försörja
 - Skärskilt understöd
 - Betalas ut enligt beslut från FPA för kostnader som uppkommer vid olika krissituationer
 - Bidrag för räntor på studielån

Arbetslös efter Milin / Civarn?

- I fall du inte har ett jobb som väntar på dig efter fullgjord värnplikt eller civiltjänstgöring bör du anmäla dig som arbetssökande hos TE-byrån
- Du kan anmäla dig som arbetssökande redan innan din beväring-/civiltjänst är fullgjord och således vara berättigad till arbetslöshetsunderstöd från din första dag som arbetssökande (om du gör anmälan först efter hemförlovningen kan du få arbetslöshetsunderstöd först fr.o.m. anmälningsdagen.)
- Efter att du fyllt i anmälan kommer TE-byrån att kontakta dig ifall de anser att din situation kräver personlig service. Om din situation inte anses kräva personlig service är du på egen hand ansvarig för arbetssökandet under den tid som webbtjänsten anger.
- TE-byrån skickar utlåtande om din arbetssökningsstatus till FPA och därefter kan du ansöka om arbetslöshetsunderstöd. Observera 7 dagars självriskt看 under vilken stöd inte betalas ut.
- Genom att vara anmäld som arbetslös har du möjlighet att delta i RekryUtbildningar, Jobsökningsgrupper samt andra stödutbildningar som TE-byrån erbjuder

Egen bostad?! Hur ha råd?

- Hyresgaranti från FPA
 - inte pengar, men som betalningsförbindelse till hyresvärden
 - T02r blankett eller i samband med ansökan om grundläggande utkomststöd i e-tjänsten (då ingen skild blankett)
- Bostadsstöd från FPA
 - Allmänt bostadsbidrag till låginkomsttagare
 - Kan beviljas för hyresbostad, bostadsrätt eller delägarbostad
 - Kan påverkas av bostadstyp och familjeförhållanden
 - Beviljas vanligen till studerande som studerar på heltid, bor på hyra, saknar barn och är berättigad till studiestöd.
- Då du ansöker om Bostadsbidrag bör du ha med dig hyresavtal och hemförsäkringsbrev samt bevis på övriga kostnader som berör boende (t.ex. avtal för el och internet)

Egen bostad?! Varifrån?

- A-bostäder
- VVO-bostäder
- M2 kodit
- NAL:s ungdomsbostäder
 - För unga i åldern 18-29-år, i arbete eller som aktivt söker arbete
- Privata marknaden, annonser i tidningen
 - Kontrollerar dina kredituppgifter
 - Begär vanligen 1-2 månader garantihyra
- "ABC-kurs i självständigt boende" via NAL eller "Flytta hemifrån" av Ungdomsakademin Luckan (gratis)

NAVIGATORN

- För unga, under 30 år
- Ingen tidsbeställning!
- erbjuder information och vägledning i ärenden som berör arbete, utbildning och vardag
- Finns nästan 40 Navigatorer i landet
- Navigatorernas serviceutbud varierar enligt ort. TE-byråns tjänster erbjuds överallt. På många Navigatorer finns också FPA, socialtjänster, uppsökande ungdomsarbete, bostadsrådgivare m.m.
- Luckan erbjuder svenska vägledningstjänster i Navigatorerna i Helsingfors och Borgå

Psykisk hälsa

- kontakta din egen hälsostation. Hälsostationerna har vanligen öppet från måndag till fredag, ungefär kl. 8–16. Ring hälsostationen genast på morgonen för att boka tid.
- Om du behöver hjälp genast ska du tala om det när du ringer. Läkaren skriver vid behov en remiss till psykiatriska polikliniken eller en annan vårdenhet för psykisk hälsa. Du kan inte gå till polikliniken utan en läkarremiss
- Med läkaren eller psykologen kan du samtala konfidentiellt. De har tystnadsplikt
- Stöd- och kristelefoner:
- Krisjouren för unga erbjuder samtalshjälp. Servicen kostar inget och är konfidentiell. Ring och om du vill prata med någon på tisdagar, onsdagar och torsdagar mellan kl. 11.00–13.00 på tel. 045-341 0574. Du kan också skicka e-post till adressen krisjouren@helsinkimissio.fi.
- Samtalstjänsten har en annan stödtelefon, som upprätthålls av den evangelisk-lutherska kyrkan. Öppen varje kväll kl 20-24. Tel 01019-0072
- Stöd på nätet
- Sluta Panta chatt: <https://svenska.yle.fi/sluta-panta>

Ungdomsakademin Luckan

- Ungdomsakademin Luckan erbjuder kostnadsfri handledning i frågor som gäller t.ex. studier, arbete och fritid. Du får hjälp med att fundera på vad du vill studera, hur du söker in till skolor, hur du söker arbete och skriver arbetsansökningar, hur du ska göra när du funderar på att flytta hemifrån etc.
- Du får samtala med en av våra handledare på Luckan. Tveka inte att sticka dig in på Drop In, eller bara titta in ändå. Om tiden inte passar så bokar vi något annat. Du kan också ringa eller skicka e-post.
- Handledningen fungerar utgående från dina behov och önskemål. Det som diskuteras under en handledning förblir konfidentiellt mellan ungdom och handledare.
- <http://ungdomsakademin.fi/vagledning/>

Fortsatta studier

- Om du är under 25 år och saknar yrkesutbildning kan det påverka din rätt till arbetsmarknadsunderstöd
- Om du redan har en yrkesexamen kan du söka till andra stadiets utbildningar året runt via särskild ansökan
- Gemensam ansökan till fortsatta studier sköts via Studieinfo.fi
- Ansökningstid på våren samt hösten (datum varierar)
- I frågor gällande fortsatta studier kan du alltid vända dig till Navigatorn eller Ungdomsakademin Luckan

Under 25 år och utan yrkesfärdigheter?!

- Om du är under 25 år och saknar utbildning efter grundskolan eller gymnasiet gäller andra arbetslöshetsförmåner.
- Situationen förändras då du skaffar dig en yrkesexamen eller deltar i sysselsättningsfrämjande verksamhet.

Sysselsättningsfrämjande verksamheter

- Jobsöknings- och karriärträning
- Utbildnings- och arbetsprövning
- Arbetskraftsutbildning
- Invandrarens frivilliga studier med arbetslöshetsförmåner
- Frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsförmåner
- Arbetsverksamhet i rehabiliterande syfte
- OBS! Du kan tidigast påbörja frivilliga studier som stöds med arbetslöshetsunderstöd då du fyllt 25 år

Regler för 17- och 18-åringar

- Om du är under 17 år är du inte berättigad till arbetsmarknadsstöd
- Om du har fyllt 17 år kan du beviljas arbetsmarknadsstöd för den tid du deltar i sysselsättningsfrämjande verksamhet, men INTE för den tid du är arbetslös.
- Om du fyllt 18 år kan du få arbetsmarknadsstöd också för den tid då du är arbetslös i fall de övriga kriterierna för stödet uppfylls.

Skyldighet att söka till utbildning

- **Om du är under 25 år och inte har slutfört utbildning som leder till examen eller ger yrkesfärdighet gör så här:**
- Sök alltid till en utbildning som börjar på hösten och som leder till examen/ger yrkesfärdighet
- Om du slutfört grundskolan kan du också söka till gymnasier avsedda för unga
- Du bör söka till minst två studieplatser!
- Delta i inträdesprov och andra tillfällen för ansökning till utbildning
- Om du blir erbjuden en studieplats ta emot den och inled studierna!

Orsaker till att förlora arbetslöshetsförmånerna

- Om du i början av hösten fortfarande är arbetslös och utan giltig orsak låtit bli att ansöka om utbildning, förlorar du din rätt till arbetslöshetsförmåner fr.o.m. 1.9
- Du kan även förlora dina arbetslöshetsförmåner om du utan orsak vägrar ta emot en utbildningsplats, inte inleder utbildningen eller avbryter utbildningen
- För att få arbetslöshetsförmåner krävs det inte att du på hösten söker till utbildning som inleds på våren. Men om du på hösten söker till utbildning, blir antagen och sedan inte inleder studierna på våren förlorar du dina arbetslöshetsförmåner.

Du får tillbaka dina arbetslöshetsförmåner då du uppfyller något av de följande kriterierna:

- Du har avlagt yrkesexamen
- Du har haft arbete, deltagit i sysselsättningsfrämjande tjänster eller sysselsatt dig som företagare i minst 21 kalenderveckor
- Du fyller 25 år
- Om du förlorat dina arbetslöshetsförmåner kan du ändå få dem tillbaka genom att delta i arbetsprövning eller någon annan sysselsättningsfrämjande verksamhet

Arbetsprövning

- Ett sätt att reda ut alternativ för yrkesval och karriärval eller möjlighet att efter en längre tid återvända till arbetsmarknaden
- För personer som saknar yrkesutbildning eller planerar att byta bransch
- för personer som vill testa en bransch innan de inleder en utbildning
- För personer som funderar på ifall företagande är ett lämpligt karriäralternativ
- Personer som varit borta från arbetsmarknaden en längre tid, eller tidigare jobbat i ett annat land, kan genom arbetsprövning se i fall kunskaperna behöver uppdateras och vilken form av stöd eller kompletterande utbildning det behövs för att återgå till arbetet

Arbetsprövning sker enligt överenskommelse 4-8 timmar / 1-5 dagar i veckan. Man kan vara högst 6 månader på en arbetsprövningsplats, men även kortare perioder är möjliga.